

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשְׁת תְּצִוָּה

טו' אדר תשפ"א

שושן פורים

הפטרה: וישלח אחאב. אשכ: אתה בן אדם

מוקפים – פורים משולש

גיליון 609

יציאת השבת:

18:14

ירושלים: 18:12

כניסת השבת:

17:04

ירושלים: 16:59

ומִשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹקִים

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בפרשתנו לא מוזכר שמו של משה רבנו כלל. יש אומרים שזוהי תוצאה של דברי משה בעת שאמר הקב"ה להשמיד את ישראל, אז אמר משה "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת". והנה נעשה לו מעין זה בפרשתנו שלא נזכר שמו של משה כלל! וכך כותב בעל הטורים על אתר: "לא הזכיר משה בזה הסדר, מה שאין כן בכל החומש, שמשעה שנולד משה אין סדר שלא הזכיר בה. והטעם משום שאמר 'מחני נא מספרך אשר כתבת' וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיים בזה".

אך קשה, איך נוכל לומר שבעבור מסירות נפשו של משה רבנו 'זכה' לקבל עונש כזה? אלא חייבים לומר שיש כאן עילוי ביחס למצבו הקודם של משה. אם קודם לכן משה העביר את ציוויי ה' לבני ישראל, והיה רק הצינור להעברת דברי ה' אל העם, הרי שכאן הקב"ה אומר למשה: "אתה תצוה", אתה הוא זה שתצוה, "ויקחו אליך", וכך גם בהמשך הפרשה "ואתה הקרב אליך את אהרון אחיך... ואתה תדבר אל כל חכמי לב..." משה מתעלה פה מדרגת המעביר לדרגת המצווה והמדבר.

אכן, שמו של משה לא נזכר, אך לא כעונש, חס ושלום, אלא כשכר על מסירות נפשו הגדולה בעד עם ישראל. דווקא בתקופה זו, יש לנו ללמוד מדרכו של משה מי הוא מנהיג אמתי. מנהיג אמתי, אינו זה שדבק בכיסאו ומעוניין שהעם ישרת אותו, מנהיג אמתי הוא זה המוסר עצמו עבור הציבור. לא נותר לנו אלא להתפלל לבורא עולם, שיתן לנו מנהיגים טובים שטובת עם ישראל חשובה להם, עד שנוכח למנהיג המיוחל בביאת גואל צדק מהרה, אמן כן יהי רצון.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

לא קם בישראל כְּמוֹשֶׁה

על משה רבנו המנהיג הגדול שעמד לעם ישראל, היתה גזירת מוות עוד קודם שנולד. אך עצת ה' היא תקום, והוא גדל בבית המלך ומשם יוצא ורואה בשלום אחיו. בפרשתנו הוא נגיד ומצווה.

הקטנה. היא הבחינה שבתו של פרעה מלך מצרים ירדה לרחוץ על שפת היאור, וכשנתקלה בתיבה פתחה אותה בסקרנות וגילתה תינוק קטן בעל פנים מאירות.

"אקרא לו משה" היא אמרה, "שכן משיתי אותו מן המים". היא ביקשה מן הנשים המצריות להניק את התינוק אך הוא סירב לניק מהם. מרים שעמדה והביטה במתרחש ניגשה אליה: "האם תרצי שאקרא לאישה עבריה, אולי הילד יתרצה לניק ממנה?" בת פרעה הסכימה, ומרים מיהרה לקרוא לאימה. כך שב משה הביתה למשך כמה שנים בהם נק מאימו בתומם שב לארמון פרעה. בת פרעה אימצה אותו וגידלה אותו כבנה.

משה מסכן את חייו למען בני עמו. משה גדל ויצא כדי לראות את סבל בני עמו הסובלים בגזירת פרעה. כבר בפעם הראשונה הוא סיכן את חייו למען אחיו. כשראה נוגש מצרי שהיכה את אחד מאחיו, הוא לא היסס פעמיים: הוא הביט ובדק שאיש לא מבחין במעשיו, הרג את המצרי וטמן את גופתו בחול.

למחרת הוא שוב יצא אל הרחוב, והפעם ראה שני יהודים רבים ביניהם. "רשע!" קרא לעברו של אחד מהם. "למה תכה רעך?!" הלה לא ויתר והשיב למשה: "האם ככוונתך להרוג אותי כפי שהרגת את המצרי". משה הבין שהרג המצרי התפרסם וכי בקרוב הוא עלול לעמוד למשפט באשמת רצח. הוא מיהר להימלט ממצרים למדין. במדין שוב נלחם משה בעד הצדק: כשראה את הרועים המקומיים מגרשים את בנותיו של יתרו, כומר אלילי שזנח את עבודת האלילים, מבאר המים. הוא נלחם עבורם והשקה את צאנם. בבית סיפרו בנות יתרו על הגבר שסייע להם להשקות את הצאן. "מדוע לא הזמנתם אותו הביתה?" התפלא יתרו. "קראנה לו. אולי הוא ישא אחת מכן לאישה." הצעת השידוכין של יתרו הייתה מוצלחת ומשה נשא את ציפורה בתו לאישה. התגלות אלוהית בסנה: באחד הימים, תוך כדי רעיית הצאן, הבחין משה בשיח קוצני (סנה)

עם השעבוד הנורא, חזאי הממלכה ראו כי עומד להוליד בן שיושיע את עם ישראל. פרעה חש כי התחזית תתקיים והטיל גזירה אכזרית על העם: להשליך אל היאור כל בן זכר שיוולד במצרים. מנהיג הדור באותה תקופה, עמרם, שהיה נכדו של לוי בן יעקב, החליט לגרש את אשתו. "מה טעם להמשיך לחיות יחדיו אם הילדים שיוולדו לנו יושלכו אל היאור?" אמר ועשה, ובעקבותיו גברים רבים בעם ישראל גירשו את נשותיהם.

אך בתו מרים בת השש שיכנעה אותו להינשא מחדש. היא טענה בפניו: "פרעה גזר רק על הזכרים שימותו, ואילו אתה במעשיך תגרום שגם בנות לא יוולדו! פרעה גזר רק על מיתתם בעולם הזה, ואילו אתה במעשיך תגרום שהם לא יוולדו גם לעולם הבא לא יבואו! בנוסף, פרעה הרשע, ספק גזירתו תתקיים ספק לא תתקיים, ואילו אתה שצדיק אתה בוודאי שגזירתך תתקיים!" בנוסף התנבאה הילדה שאימה היא זו שתוליד את הילד שיגאל את עם ישראל. ראה עמרם את פקחותה של בתו, האמין לדברי נבואתה והחליט לשוב ולהתחתן עם יוכבד. היה זה אירוע משמח ביותר שכן האיחוד המחודש השפיע על גברים רבים לחקות את עמרם ולהשיב את נשותיהם.

יוכבד גילתה שהיא בהריון. הפקחים המצררים שהיו ממונים על ביצוע גזירות פרעה ניהלו רישום מדויק של כל הנשים בהריון. כשהגיע תאריך הלידה המושוער הם היו פוקדים את הבית כדי לבדוק האם נולד בן אותו ישליכו אל היאור.

בז' לחודש אדר, 2368 שנה לבריאת העולם, נולד משה רבנו. משה נולד מוקדם, בחודש שישי להריון, והוריו יכלו להחביאו במשך שלושה חודשים בבית. כשהתקרב התאריך בו הפקחים המצררים היו אמורים לבוא אל הבית, יצרה אמו תיבת עץ בה הניחה את התינוק. את התיבה היא הניחה ביאור בלב כבד תוך תפילה לבורא העולם שישמור על בנה הקטן.

בת פרעה מאמצת. אחותו של משה, מרים, התחבאה על שפת היאור כדי לעקוב אחרי התיבה

כביכול, לא נותרה כל הוכחה לאיסור זה. הוא מיהר לשוב אל ההר כדי להתחנן לבורא העולם שיסלח לעמו על החטא ובהצלחה: בורא העולם מחל לבני-ישראל והעניק למשה את הלוחות השניות, גם עליהן נחקקו עשרת הדיברות.

ארבעים שנה במדבר: במשך השנים שלאחר-מכן המשיך משה להנהיג את בני ישראל במדבר, כשהוא מנהל את עדתו ביד רמה. הוא הקים את המשכן, בית מקדש נייד שנסע עם בני-ישראל בנדודיהם שם הקריבו קורבנות ועבדו את בורא העולם. במשכן זה היה בורא העולם מתגלה אליו דרך קבע, מעביר לו הוראות לעם ישראל ומלמד אותו את התורה ואת המצוות. התכנית המקורית הייתה לנסוע ישירות מהר סיני לארץ ישראל, וכהכנה לכך שלח משה מרגלים שיידווחו על המצב הצבאי והכלכלי בארץ. כשהם שבו עם דיווח מבשר רעות על כך שלא ניתן לכבוש את הארץ, התמרד העם נגד התכנית לנסוע לארץ ישראל. בשל כך גזר עליהם בורא העולם שהם ימותו במדבר, ורק לאחר ארבעים שנה יזכו בניהם ונשותיהם להיכנס לארץ המובטחת.

במשך ארבעים השנים שנדדו בני-ישראל במדבר התנהג עמם משה כרועה מסור ומעולם לא התגאה עליהם. התורה מעידה על ענוותנותו ויצאת הדופן "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה".

פטירתו: לפני פטירתו כינס משה את בני-ישראל כדי להיפרד מהם ולחזק בליבם את האמונה בבורא העולם ובקיום מצוותיו. לבסוף, הוא בירך את כל שבטי ישראל בברכות רבות, ונפטר עולמו ב' באדר בשנת 2488 לבריאת העולם, 120 שנה לאחר שנולד. משה מת בהר נבו ונקבר בסמיכות מקום, אך עד היום איש לא יודע את מקום קבורתו המדויק.

חמשת חומשי התורה, אותם כתב משה בעצמו, מסתיימים במילים הבאות המתארות את רמת ההתגלות האלוהית לה זכה משה, ואיש לא זכה לה אחריו: "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים, לכל האותות והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים לפרעה, ולכל עבדיו ולכל ארצו; ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל".

שבוער באש אך לא נשרף. הוא התקרב כדי לצפות מקרוב במחזה הלא שגרת, אך אז שמע את קולו של האלוקים שקרא לו: "של נעליך מעל רגליך, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא".

בורא העולם גילה לו כי הגיעה העת שבני-ישראל ייגאלו ממצרים, והוא, משה, יהפוך להיות מנהיג ישראל. הוא מסר לו סימנים וניסים שיחולל במצרים. "בתחילה פרעה יקשה את ליבו" אמר לו האלוקים, "אך בסופו של דבר אקיים את הבטחתי לאברהם, ובני-ישראל יצאו ממצרים ביד רמה".

התגלות אלוהית זו הייתה הראשונה מני רבות שהתרחשו בשנים שלאחר-מכן. משה הופך למנהיג ישראל. כשמשה הגיע למצרים הוא קיבץ את בני-ישראל ובישר להם כי גאולתם קרבה ובאה. משם העניינים החלו להתנהל במהירות: פרעה סירב לדרישת משה ואהרן להוציא את בני-ישראל ממצרים, עשר מכות נחתו על המצריים במצרים כשהאחרונה שבהם, מכת בכורות, גרמה לפרעה לבוא ולהתחנן למשה להוציא את העם ממצרים.

בט"ו בניסן, בשנת 2448 לבריאת העולם, יצאו בני-ישראל ממצרים ברכוש גדול, בדיוק כפי שהבטיח האלוקים לאברהם אבינו 430 שנה קודם לכן. זמן קצר לאחר-מכן רדף פרעה וצבאו אחרי בני-ישראל כדי להחזירם למצרים, אך בני-ישראל חצו את ים סוף שנקרע לגזרים ובלע את אויביהם במצולות.

ארבעים יום וארבעים לילה בהר סיני. שבעה שבועות לאחר שיצאו ממצרים קיבלו בני-ישראל את התורה. כהכנה לכך עלה משה אל ההר וקיבל מהאלוים הוראות מדויקות כיצד להתכונן לקראת המעמד הנשגב, ולאחר שעם ישראל קיבל את עשרת הדיברות הוא עלה להר סיני שם שהה ארבעים יום וארבעים לילה במהלכם קיבל את שאר התורה ואת לוחות הברית מבורא העולם. כשירד מההר שוב התגלתה מסירותו לבני-ישראל: הוא ראה את עם ישראל עובד לעגל עשוי זהב, ומיהר לשבור את לוחות הברית עליהם נחקק האיסור האלוקי לעבוד אלילים. בכך ביקש משה להגן על העם מפני כעסו של האלוקים שכן,

הלכות פורים משולש

דין פורים בירושלים והערים המוקפות כאשר טו' אדר יוצא בשבת

א. יום חמישי י"ג אדר: ביום זה מתענים תענית אסתר כבכל שנה. מעות זכר למחצית השקל נותנים השנה גם בירושלים ביום התענית לפני מנחה.

ב. יום שישי י"ד אדר: לובשים בגדי שבת ביום י"ג לפנות ערב, וכן למחרת לכבוד קריאת המגילה. אין אומרים בו על הנסים לא בתפילה ולא בברכת המזון, ואם אמר אין מחזירין אותו. יש להקפיד השנה לכתחילה לקרוא את המגילה בצבור (כיון שהקריאה לא בזמנה, ובדיעבד יש מתירים לברך על המגילה ביחיד). לכן לכתחילה תבואנה גם הנשים לביה"כ לשמוע מקרא מגילה בצבור, ולא כבכל שנה שהרבה שומעות בבתיהן. מניין נשים נחשב כצבור לענין קריאת המגילה.

ג. בלילה לאחר קריאת המגילה והברכה אומרים **"שושנת יעקב"**, וגם **"ואתה קדוש"** כמידי שנה בשנה. בשחרית אין אומרים תחנון, ואין קוראין בתורה. קוראין את המגילה בברכותיה בצבור לפני אשרי, ואומרים **"שושנת יעקב"**. ויש לכוון ב"שהחיינו" גם על מתנות לאביונים שייקיימו היום, ועל הסעודה ומשלוח מנות שייקיימו ביום ראשון. אחר התפילה נותנים **"מתנות לאביונים"** לכל הפושט יד" כמו בפורים שבכל שנה. מעיקר הדין אין נוהגים ביום זה משלוח מנות וסעודת פורים. אולם מרבית קצת בסעודה כמו בכל שנה ב"ד בירושלים, (ונוסף על זה, ייש מחמירים לקיים בו סעודת פורים, ומשלוח מנות, לדעת הי"א במאירי), נהגו שלא לעשות בפורים מלאכה.

ד. יום שבת ט"ו אדר: אומרים כל סדר קבלת שבת כמו בכל שבת. אומרים **"על הנסים"** בתפילות ובברכת המזון. אין קוראין את המגילה היום גזירה שמה יעבירה ד' אמות ברה"ר. רוב הפוסקים מתירים לקרוא במגילה כשרה לשם למוד, כיון שמותר לטלטל את המגילה, והפ"ח אוסר. בשבת בבקר מוציאין שני ספרי תורה באחד קוראין בפרשת השבוע תצוה, ובשני קורא **"ויבא עמלק"** ומפטירין **"פקדתי"**. בסעודות שבת ראוי להוסיף תבשיל מיוחד לכבוד פורים, (אע"פ שלרוב הפוסקים נוהג דין סעודת פורים רק למחרת ביום ראשון), כדי לצאת ידי חובת הרא"ה שסובר שהסעודה נוהגת בשבת, וכן פסק המהר"ל. ח. ועוד משום שמחת פורים שזמנו בשבת.

ה. יום ראשון ט"ז אדר: אין אומרים **"על הנסים"** בתפילות ובברכת המזון. בתפילות היום אין אומרים תחנון ולמנצח. לובשים בגדי שבת כל יום ראשון ופוקדים איש את רעהו בשמחה ובלשון פורים שמח. היום חייבים במצות משלוח מנות (אין שולחים מנות לאבל, במיוחד בשנה זו ד"א שכל דיני אבלות נוהגים בו). יום זה הוא יום משתה ושמחה ומקיימים בו סעודת פורים, ולבסומי בפוריא. ואסור בהספד ותענית. בברכת המזון - אין אומרים **"על הנסים"**. וראוי לומר בסעודה שירים ותשבחות.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לחפצות: אברהם ולאח צימרון, שרה בת שמחה, ציפורה ויהושע לוי, ביבה אלימלך, ישי הלוי, עזר בן עשה, תקוה בת עזיה, אלנה בת ג'אן, אסתר בת דבבה, מול בת עולה, אברהם בן רחל, רחמים בן סלשנה, דניאל בן אביגיל, אילנה בת סליחה, ישי ורחל לוי, חנה בת אודיה, מיכל מוריה אדיר, יוסף בן מיכל, שמעון אהודא, יצחק דודי הי"ו.

להחזרת נעדר צה"ל ושבייו ובהם: אורון שאול, הדר גולדן, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן.

לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף צוק"ל, הגר"מ אליהו צוק"ל, רבי מסעוד מלול זצ"ל, רבי יצחק שושן זצ"ל, רבי יעקב שושן, יונה יונה, סופר מנחם, יעקב בנציון, מקסים חיים דרעי, הרב אברהם צוקרמן, נדיר נחום, ישראל אברהם נתן, שלמה בן מרים, יצחק ועמרם אטיאס, אורן מועלם, אליהו טייטל, דוד גרוסברג, עמוס דמרי, רזי שלמה, סימנטוב משה יהודה, יצחק זק"ן בן סוליקה, נעים משה, אהרן מורד, יצחק ושמחה אילון, נסים וסוליקה שושן, נדירה שמעון, יפה גורי, לוי שבת, חנה יצחק, אסתר חרד, אסתר בת תורא, אליהו בת פריחה, מרים קדושים, תרצה זיגדן, אסתר וענבר נחום, דן ונעה זורע, דניאל אלמילת, יצחק ולאח אסתר, אליהו אדיר, עזיה עמוס, רות יעקב, חיה רחל לוי, יונה שרעבי, מרים יהודה, שמואל למברגר, נעמה בת מנחם, עליזה מועלם, עליזה כהן, שרה אליאל, אברהם אדיר, יוסף אלקובי, מיכאל ונקנין, חסיבה ששפטוש, עזיה דוד, ברכה סופן, כמיהה דודי, כמיהה כהן, אלים טובול, אילנה שחר ו"ל.

ולע"נ הנפסות בשואה ובהם: אלכסנדר שנור, שושנה רוז, רפאל פריצי, וציציליה צילה לבית משפחת צימרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה